basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/
NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

VERBRUIKERSTUDIES

2023

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 200

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 19 bladsye.

Kopiereg behou

AFDELING A: KORTVRAE

VRAAG 1

1.1	1.1.1	D✓	*Onthou, maklik (Verken, p.163 ; Suksesvol, p.181)*	(1)
	1.1.2	C✓	*Onthou, maklik (Verbruikersaangeleentheid)*	(1)
	1.1.3	B✓	*Onthou, maklik (Verken, p.157; Suksesvol, p.173)*	(1)
	1.1.4	C✓	*Onthou, maklik (Verken, p.166 ; Suksesvol, p.184)*	(1)
	1.1.5	B✓	*Onthou, maklik (Verken, p.161-162; Suksesvol, p.178)*	(1)
	1.1.6	D✓	*Onthou, maklik (Verken, p.94; Suksesvol, p.111)*	(1)
	1.1.7	B✓	*Onthou, maklik (Verken, p.94; Suksesvol, p.114)*	(1)
	1.1.8	B✓	*Onthou, maklik (Verken, p.77; Suksesvol, p.91)*	(1)
	1.1.9	D✓	*Onthou, maklik (Verken, p.77; Suksesvol, p.91)*	(1)
	1.1.10	C✓	*Onthou, maklik (Verken, p.103; Suksesvol, p.123)*	(1)
	1.1.11	D✓	*Verstaan, maklik (Graad 11; Verken, p.49; Suksesvol, p.51)*	(1)
	1.1.12	A ✓	*Verstaan, maklik (Graad 11)*	(1)
	1.1.13	C✓	*Onthou, maklik (Verken, p.148; Suksesvol, p.162)*	(1)
	1.1.14	D✓	*Toepassing, matig (Verken, p.148-149; Suksesvol, p. 162)*	(1)
	1.1.15	A✓	*Onthou, maklik (Verken, p.117-118; Suksesvol, p.137)*	(1)
	1.1.16	C✓	*Onthou, maklik (Verken, p.16; Suksesvol, p.22)*	(1)
	1.1.17	D✓	*Verstaan, maklik (Verken, p.32; Suksesvol, p.31)*	(1)
	1.1.18	C✓	*Onthou, maklik (Verken, p.25; Suksesvol, p.26)*	(1)
	1.1.19	B✓	*Onthou, maklik (Verken, p.35; Suksesvol, p.35)*	(1)
	1.1.20	C✓	*Verstaan, maklik (Verken, p.13; Suksesvol, p.19-20)*	(1)

1.2 1.2.1 Winsopslag✓ (1)

1.2.2 Beste verkope scenario✓ (1)

1.2.3 Kontantvloeiprojeksie✓ (1)

1.2.4 Aanvangskoste/ kapitaal✓ (1)

Onthou, maklik (Verken, p.35-40; Suksesvol, p.35-42)

1.3 1.3.1 C✓
1.3.2 D✓
1.3.3 A✓ (3)

Verstaan, maklik (Verken, p.48-49; Suksesvol, p.49-51)

1.4 1.4.1 E✓
1.4.2 A✓
1.4.3 H✓
1.4.4 C✓
1.4.5 G✓ (5)

Verstaan, matig (Verken, p.117, 122, 126-128; Suksesvol, p.137, 140, 144-146)

1.5 A✓
D✓
E✓
H✓ (Enige 4) (4)

Verstaan, matig (Verken, p.97-98; Suksesvol, p.118-119)

1.6 B ✓
D ✓
E ✓
G ✓ (Enige 4) (4)

Toepassing, matig (Verken, 163-164; Suksesvol, p.180)

TOTAAL AFDELING A: 40

AFDELING B: LANGVRAE

VRAAG 2: DIE VERBRUIKER

2.1 Noem VIER nadele van die gebruik van gas in 'n huis.

- Dit kan vining ontplof indien dit naby hitte of vuur geplaas word.✓[1]
- Gaslekkasie kan 'n uiters gevaarlike gasontploffing veroorsaak/hoogs vlambaar.✓[2]
- Blootstelling aan 'n opbou van gas kan tot siekte ly omdat suurstof ontneem word.✓[3]
- Dit is 'n nie-hernubare energiebron.✓[4]
- Dit mag nie vir almal bekostigbaar wees nie/ mag duur wees.✓[5]
- Hoë aanvanklike belegging.✓[6]
- 'n Gassilinder is swaar om te dra.✓[7]
- Daar is geen waarskuwing dat die gas leeg loop.✓[8] (Enige 4) (4)

Onthou, matig (Verken, p.176; Suksesvol, p.195)

2.2 Gee VIER voorbeelde van onbillike sakepraktyke.

'n Onbillike sakepraktyk sluit in:

- Bedrog/ onwettig✓[1]
- Wanvoorstelling✓[2]
- Onderdrukkende✓[3] onredelike optrede teen verbruikers.✓[4]
- Valse beloftes of misleidende stellings wat vereis dat 'n verbruiker afstand doen van enige regte.✓[5]
- Eensydige sakepraktyke wat nadelig vir verbruikers is.✓[6]
- Voorwaardes wat ongelyk en nadelig vir die verbruiker is.✓[7]
- Onredelike/ onregverdige terme en voorwaardes in 'n kontrak wat nie duidelik aan die verbruiker gemaak word voordat die kontrak/ooreenkoms gesluit word nie.✓[8]
- Aanbieding van goedere en dienste teen pryse wat onregverdig/ onredelik/ onbillik is.✓[9]
- Aanbieding van goedere en dienste met voorwaardes wat onregverdig/ onredelik/ onbillik is.✓[10]
- Bemarking van goedere met valse beloftes/ misleidende stellings wat onredelik vir die verbruiker is.✓[11]
- 'n Verbruiker te vereis om afstand te doen van enige regte/ om verpligtinge te aanvaar/ afstand te doen van enige aanspreeklikheid van die verskaffer.✓[12]
- Alle sakepraktyke wat nie aan die voorsiening van die Nasionale Kredietwet gehoor gee nie✓[13] mag as onbillik beskou word. (Enige 4) (4)

Onthou, matig (Verken, p.157; Suksesvol, p.174)
NOTE: Onregverdige arbeidspraktyke moet geen punte toeken geken word nie.

2.3 Noem DRIE maniere waarop verbruikers elektrisiteit kan bespaar wanneer 'n wasmasjien gebruik word.

- Was volle wasladings✓[1] wasgoed.
- Gebruik koue water✓[2] in plaas van warm water om wasgoed te was.
- Kies die kortste wasprogram.✓[3] Vermy onnodige programme/ siklusse/ voorwassiklusse/ spinprogramme✓[4] wanneer 'n wasmasjien gebruik word. (Enige 3) (3)

Onthou, matig (Verken, p.144; Suksesvol, p.158,193-194)

2.4 Verduidelik hoe pryskennisgewings/lotery swendelskemas werk.

Pryskennisgewingswendelskema

'n Verbruiker ontvang 'n e-pos/ SMS wat sê dat hy/ sy die lotery/ prys gewen het.✓[1] Die swendelaar gebruik die bankbesonderhede wat die verbruiker gevra word om te voorsien✓[2] om onwettige toegang tot die slagoffer se bankrekening te kry✓[3] en geld te steel.✓[4]

OF

Lotery Swendelskema

n Verbruiker ontvang 'n e-pos/ SMS wat sê dat hy/ sy die lotery boerpot/ prys gewen het,✓[5] maar voordat die klaarblyklike prys opgeis kan word, word die verbruiker gevra om 'n som geld✓[6] in die lotery se fiktiewe bankrekening✓[7] te deponeer. (Enige 3) (3)

Onthou, maklik (Verken, p.159; Suksesvol, p.177)

2.5 Bespreek hoe water doeltreffend gebruik kan word wanneer jy bad of stort.

- Neem 'n vinnige stort✓[1] omdat dit minder water as 'n bad gebruik.
- Plaas 'n skottel in die stort wat oortollige water opvang.✓[2]
- Maak die kraan toe wanneer jy seep aan jou liggaam smeer✓[3] om water te bespaar.
- Installeer 'n lae-vloei volume/kraanbelugter stortkop✓[4] omdat dit die vloei/ volume van water verminder.
- Gebruik die minimum hoeveelheid water wat benodig word wanneer 'n bad geneem word/ moenie die bad oorvol maak nie.✓[5]
- Gebruik die bad/ stort/ gryswater vir ander doeleindes/ herwin water.✓[6]
- Maak seker dat daar nie druppende krane is nie.✓[7] (Enige 4) (4)

Verstaan, matig (Verken, p.180-181; Suksesvol, p.199)

2. 6 2.6.1 Verduidelik hoe munisipaliteite elektrisiteit aan hulle gemeenskap verskaf.

- Munisipaliteite koop elektrisiteit van ESKOM en verkoop dit aan die gemeenskappe.✓[1]
- Deur voorafbetaalde meterstelsel te installeer/ voorafbetaalde elektriteit te verkoop.✓[2]
- Deur elektrisiteit en prysopname/ faktuur/ rekening te voorsien nadat elektrisiteit gebruik was.✓[3]
- Deur elke maand gratis basiese elektrisiteit te voorsien.✓[4]

(Enige 3) (3)

Verstaan, maklik (Verken, p.183; Suksesvol, p.203)

2.6.2 Noem hoe die verbruikers die elektrisiteit wat aan hulle verskaf word, kan beskerm.

- Rapporteer onmiddellik kabeldiefstal aan die outoriteite.✓[1]
- Moenie onwettige koppeling toelaat nie/ rapporteer onwettige koppeling.✓[2]
- Betaal die elektrisiteitsrekening.✓[3]
- Moenie elektriese struktuur vandaliseer nie.✓[4]
- Gebruik elektrisiteit oordeelkundig/ spaarsamig.✓[5] (Enige 3) (3)

Toepassing, matig (Verken, p.185; Suksesvol, p.205)

2.7 Verduidelik die kenmerke van 'n onwettige piramiedeskema.

- Slegs die mense wat eerste aangesluit het verdien geld.✓[1]
- Daar is geen produk wat verkoop word/ diens wat gelewer word nie.✓
- Die opbrengste is baie hoog/ meer as 20% bo die repokoers.✓[3]
- Lede ontvang belonging deur ander/ nuwe/ meer lede te verwerf,✓[4] maar later is daar nie weer nuwe lede om te werf nie.✓[5]
- Nuwe lede word vereis om geld te betaal✓[6] wat onder al of sommige van die bestaande lede versprei word.
- Die aanvoerder maak meer geld omdat almal in die skema fooie aan hom/haar betaal.✓[7]
- Mense wat later aansluit kan al hul geld verloor.✓[8] (Enige 4) (4)

Verstaan, matig (Verken, p.162; Suksesvol, p.178-179)

2.8 2.8.1 Noem en verduidelik die instrument wat gebruik word om inflasie te meet.

Vebruikersprysindeks (VPI)✓[1] (1)

- Dit word gemeet deur dieselfde mandjie van goedere en dienste wat deur huishoudings gebruik word, te gebruik.✓[2]
- Dit hou tred met die verandering in die koste van die mandjie✓[3] oor 'n tydperk (jaar na jaar).✓[4]
- Die gemiddelde veranderinge word as 'n persentasie uitgedruk.✓[5]
- Die persentasie word gebruik (jaar na jaar) om die inflasiekoers te bepaal.✓[6] (Enige 3) (3)

Toepassing, matig (Verken, p.167; Suksesvol, p.185)

2.8.2 Voorspel die impak wat rentekoersverhogings op die lewensgehalte van Suid-Afrikaners sal hê.

Positief:

- Verbruikers met spaargeld/ beleggings sal meer rente verdien✓[1] en sal meer besteebare inkomste hê.✓[2]
- Verbruikers met vaste rente terugbetalings sal nie geaffekteer word nie aangesien hulle terugbetalings nie sal verhoog nie.✓[3]

Negatief:

- Huiseienaars mag meer op hul verbandterugbetalings betaal✓[4] weens die verhoging in rentekoerse.
- Lening terugbetalings sal verhoog✓[5] wat verbruikers se besteebare inkomste verminder✓[6] weens 'n verhoging in hulle terugbetalings.
- Terug neem van besittings omdat daar nie daarvoor betaal word nie✓[7] weens hoë rentekoers.
- Verbruikers met veranderlike rentekoers terugbetalings sal meer betaal✓[8] omdat rentekoerse verhoog.
- Huishoudings met lae inkomste gaan sukkel omdat hulle minder besteebare inkomste sal hê✓[9] omdat hulle meer rente sal betaal.
- Mense mag in skuld gedompel word✓[10] omdat hulle salarisse nie meer genoeg is om hul behoeftes/ terugbetaling te bekostig nie✓[11] weens die verhoging in rentekoerse. (Enige 8) (8)

Analisering, moeilik (Verken, p.167; Suksesvol, p.184 -185)

[40]

VRAAG 3: VOEDSEL EN VOEDING

3.1 Noem VIER maniere waarop 'n persoon wat aan hoë bloeddruk ly, sy/haar soutinname kan verminder.

- Moenie meer as een teelepel (5 g) sout per dag inneem nie.✓[1]
- Beperk/ voorkom die inname van geprosesseerde voedsel/ gerookte vleis/ spek/ biltong/ aartappelskyfies/ souterige neute/ souterige springmielies/ sop poeier/ poeier sous/ ekstrakblokkies met versteekte sout/ kitskos.✓[2]
- Kruie/ speserye kan in plaas van sout gebruik word om voedsel te geur.✓[3]
- Kyk vir sout/ natrium chloride/ mononatrium glutemaat op die bestanddele lys en vermy/ beperk die inname daarvan.✓[4]
- Gebruik klein hoeveelhede sout wanneer kos gaargemaak word.✓[5]

(Enige 4) (4)

Onthou, maklik (Verken, p.77-78; Suksesvol, p.87-88)

3.2 Gee dieetkundige riglyne om met die bestuur van anemie te help.

- Sluit voedsels ryk aan (haem) yster in,✓[1] soos lewer/ rooivleis / vis/ pluimvee/ volgraan grane/ peulgroente/ groen blaargroente✓[2]
- Eet voedsels met genoeg vitamien B12✓[3] soos suiwel produkte/ rooivleis.✓[4]
- Eet voedsel met genoeg foliensuur✓[5] soos volgraanprodukte/ lewer/ groen blaargroentes✓[6]
- Eet voedsel wat vitamien C✓[7] sitrus/ suurlemoene/ lemoene/aarbeie✓[8] bevat om met die absorpsie van yster te help.✓[9]
- Vermy koffie en tee✓[10] met maaltye omdat die tannien inbreuk maak op die absorpsie van yster.✓[11]
- (Yster) aanvulling mag benodig word in sekere omstandighede gebruik word.✓[12]

(Enige 4) (4)

Onthou, matig (Verken, p.77; Suksesvol, p.91)

3.3 Gee DRIE voordele van die gebruik van chemiese preserveermiddels in voedsel.

- Dit verleng die raklewe van voedsel.✓[1]
- Dit voorkom/ vertraag voedselbederf/ vergiftiging.✓[2]
- Voorkom verbruining van droëvrugte/groente.✓[3]
- Preserveer die gewensde kleur.✓[4]
- Voeg geur by/ verbeter geur.✓[5]

(Enige 3) (3)

Onthou, matig (Verken, p.94; Suksesvol, p.113-114)

3.4 Verduidelik waarom kruie en spesrye bestraal word.

- Hulle sal voedsel besmet✓[1] indien dit nie bestraal is nie omdat dit 'n hoë bakteriese lading bevat✓[2]
- Bestraling maak die voedsel veiliger om te eet/ vernietig mikroorganismes/ insekte✓[3] en dit sal langer hou.✓[4] (Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, p.105; Suksesvol, p.128)

3.5 Verduidelik hoe E.coli aan mense oorgedra kan word.

- Die strande en riviere kon deur riool besmet word✓[1] weens beskadigde/ verouderde pype/ gebrekkige instandhouding van infrastruktuur.✓[2]
- Besmette water uit riviere vloei in die see✓[3] dus kan mense wat in die besmette water swem/ dit drink✓[4] kon hulle met E.coli besmet word.
- 'n Besmette persoon, wat nie hul hande was nie✓[5] en 'n onbesmette aanraak, kan die E.coli na die onbesmette persoon oordra.✓[6]
- Die vis in die besmette water mag besmet wees,✓[7] dus kan die inname van die vis/ sardyne en varswatervis die E.coli aan onbesmette mense oordra.✓[8] (Enige 6) (6)

Toepassing, matig (Verken, p. 90; Suksesvol, p. 106)

3.6 3.6.1 Noem die voedselverwante gesondheidstoestand wat in die prent hierbo verteenwoordig word.

Arteriosklerose/ koronêre hartsiektes✓ (1)

Toepassing, matig (Verken, p.74; Suksesvol, p.83)

3.6.2 Identifiseer stof A wat in die prent hierbo aangedui word.

Plaak/ cholesterol/ wit wasagtige stof/ vetterige neerslag✓ (1)

Toepassing, matig (Verken, p.74; Suksesvol, p.83)

3.6.3 Beskryf hoe stof A tot koronêre hartsiektes kan bydra.

Plaak/ cholesterol/ wit wasagtige stof vetterige neerslag bou in die slagare op✓[1] wat veroorsaak dat die slagare vernou✓[2] verstop/ toe gaan✓[3] verdik/ verhard.✓[4] Dit mag hoëbloeddruk/ beroerte✓[5] of 'n hartaanval✓[6] veroorsaak. (Enige 4) (4)

Verstaan, maklik (Verken, p.74; Suksesvol, p.83)

3.7 Skryf 'n paragraaf om te bespreek hoe die pizza hierbo NIE sal bydra tot die bestuur van koronêre hartsiekte sal bydra NIE.

Die pizza (koekmeelblom) bevat geen vesel✓[1] wat cholesterol verlaag.✓[2] Eiergeel is hoog in vet/ (LDL)/ cholesterol✓[3] en volroommelk/ botter/ kaas/ bees/ 'Russian' worsie/ spek/ macon is ryk in versadigde vet✓[4] wat bloed cholesterolvlakke verhoog.✓[5] Volroommelk/ botter/ kaas/ bees/ 'Russian' worsie/ spek/ macon vorm plaak✓[6] wat die slagare/ bloedvate sal vernou/ verstop✓[7] en tot 'n hartaanval mag lei. Die meeste bestanddele is hoog in kJ/energiewaarde,✓[8] dit mag lei tot oorgewig/ vetsug✓[9] wat bydra tot koronêre hartsiektes. Die 'Russian' worsie en spek/ macon is hoog in sout✓[10] en die bloeddruk verhoog/ beroerte.✓[11] (Enige 8) (8)

Toepassing, matig (Verken, p.74; Suksesvol, p.84-85)
LET WEL: Daar mag slegs een keer 'n punt toegeken word vir vernou die slagare/ bloedvate.

3.8 Voedselsekuriteit in Suid-Afrika is deur die onlangse verhoging in brandstofpryse beïnvloed.

Regverdig die stelling hierbo.

- Brandstofverhogings veroorsaak 'n styging in voedsel produksiekostes✓[1] en voedsel vervoerkoste.✓[2] Dit sal voedsel duurder maak.✓[3]
- Omdat verbruikers meer vir vervoer betaal,✓[4] sal hulle minder besteebare inkomste✓[5] hê om voedsel te koop/ toegang tot voedsel te hê.✓[6]
- Baie verbruikers mag nie in staat wees om genoeg✓[7] voedsel te bekostig/ koop✓[8] vir 'n gesonde aktiewe lewe nie.✓[9] (Enige 7) (7)

Analisering, moeilik (Werklikheid; Verken, p.106-107; Suksesvol, p.128-129)

[40]

VRAAG 4: KLEDING

4.1 Noem die mode wat 'n styl van 'n vorige era naboots/daarmee ooreenkom of ooreenstem.

Retrospektiewe mode✓ (1)

Onthou, maklik (Verken, p.51; Suksesvol, p.51)

4.2 Gee DRIE stadia in die modesiklus.

- Begin/ loods/ inleiding✓[1]
- Toename/ opgang✓[2]
- Piek/ hoogtepunt✓[3]
- Afname✓[4]
- Veroudering/einde✓[5] (Enige 3) (3)

Onthou, maklik (Verken, p.49-50; Suksesvol, p.50)

4.3 Verduidelik die term *nagemaakte produkte*.

Namaaksel/ replika/ vervalsing✓[1] van die oorsponklike produkte.

OF

Onwettige kopie✓[2] van 'n produk. (1)

Onthou, maklik (Verken, p.64 Suksesvol, p.72)

4.4 Die omgewing word in ag geneem wanneer eko-vriendelike kleedstowwe vervaardig word.

Staaf hierdie stelling.

- Gekweek/ geproduseer in 'n omgewingsvriendelike/ volhoubare manier/ lae koolstofvoetspoor.✓[1]
- Hulle vereis/ gebruik minder water✓[2] in die produksieproses.
- Hulle vereis/ gebruik minder energie✓[3] tydens produksie en prosessering.
- Hulle word van hernubare hulpbronne gemaak✓[4] bv. plante met goeie gewasse opbrengste/ bamboes.✓[5]
- Hulle skep minder afval/ is bioafreekbaar/ minder afval op stortingsterreine.✓[6]
- Hulle word geproduseer van gewasse wat nie plaagdoders/ onkruiddoders/ chemikalieë vereis nie/ word organies gekweek.✓[7]
- Natuurlike/ plant gebaseerde/ geen skadelike kleurmiddels word gebruik.✓[8]
- Herwinde/ hergebruikte tekstiele verminder die behoefte om nuwe tekstiele te produseer✓[9] en beland nie op stortingsterreine nie.✓[10]

(Enige 5) (5)

Verstaan, matig (Verken, p.61 Suksesvol, p.67- 68)

4.5 Noem VYF riglyne om in ag te neem wanneer hemde/bloeses gekies word om vir 'n werk by 'n rekeningkundige firma te dra.

- Kies basiese/ neutrale kleure.✓[1]
- Kies hemde/ bloese wat maklik met broeke/ rompe kan meng en pas.✓[2]
- Kies style wat die tipe liggaam komplimenteer/ goed pas.✓[3]
- Koop die beste kwaliteit wat jy kan bekostig aangesien dit langer sal hou.✓[4]
- Vermy dit om items te koop wat nie by baie items in die klerekas pas nie.✓[5]
- Koop items in die piek/ hoogtepunt/ afname stadium in die modesiklus/ op uitverkoping omdat dit meer bekostigbaar is.✓[6]
- Koop hemde/ bloese wat vir meer formele/ profesioneel en informele geleenthede gedra kan word.✓[7]
- Koop hemde/ bloese wat veelsydig is en in verskillende seisoene gedra kan word, dus word die bedrag wat op klere bestee word verminder.✓[8]
- Koop klassieke/ basiese items omdat dit vir baie seisoene hou/ tydloos is.✓[9]
- Koop 4 hemde/ bloese, een roomkleurige/ wit, een in 'n effekleur, een met blommetjies/ strepe en een deftige vir spesiale geleenthede.✓[10]
  Kies hemde/ bloese wat nie ontblootend is nie.✓[11] (Enige 5) (5)

Verstaan, maklik (Verken, p.54-59; Suksesvol, p.61-65)

4.6 Bespreek hoe veranderinge in tegnologie sedert die 1990's tot die skep van bekostigbare en gemaklike, noupassende kunsleer broeke in 2023 bygedra het.

- Nuwe tekstiele/ kleedstof word ontwikkel✓[1] met meer elastisiteit/ rek eienskappe.✓[2] Dit dra by tot die gemak/ vrye beweging✓[3] en noupassende✓[4] eienskappe van die kunsmatige leer van 2023.
- Nano/ biotegnologie voorsien die eienskap van die kontrole van die draer se liggaamstemperatuur,✓[5] aangesien kunsmatige leer ongemaklike warmte mag produseer,✓[6] dit laat nie lug deur nie/ kleedstof haal nie asem nie.✓[7]
- Gerekenariseerde ontwerpmetodes/ verbeterde naaimasjiene✓[8] het die vervaardigingsproses versnel/ bespaar tyd✓[9] en geld.✓[10]
- Kunsleer is goedkoper✓[12] as egte leer. (Enige 5) (5)

Analisering, matig (Verken, p.51; Suksesvol, p.54)

[20]

VRAAG 5: BEHUISING EN INTERIEUR

5.1 Maak 'n lys van die inligting wat by 'n huurooreenkoms ingesluit moet word.

- Persoonlike besonderhede van beide partye.✓[1]
- Die deposito wat vereis word.✓[2]
- Wanneer die huur/ huurbedrag/ huurpaaiement betaalbaar is.✓[3]
- Periode wanneer die huur begin en eindig se datums/ lengte van die huurooreenkoms.✓[4]
- Reëls van wat in die huis/ woonstel toegelaat word.✓[5]
- Aantal mense wat in die gehuurde eiendom mag woon.✓[6]
- Adres van die eiendom.✓[7]
- Besonderhede van die hernuwing.✓[8]
- Aanduiding van die regte en verantwoordelikhede van die huurder✓[9] en die verhuurder.✓[10] (Enige 3) (3)

Onthou, maklik (Verken, p.117-118; Suksesvol, p.138)

5.2 5.2.1 Beskryf DRIE maniere waarop die regopstaande vrieskas menslike energie bespaar.

- Die regopstaande vrieskas het 'n outo-ontdooi funksie dus hoef dit nie op 'n natuurlike wyse ontdooi te word nie.✓[1] Dit sal tyd bespaar.✓[2]
- Vlekvryestaal afwerking/ wit binnekant sal dit maklik maak om skoon te maak.✓[3]
- Wielletjies sal dit maklik maak om te beweeg/ onder skoon te maak.✓[4]
- Die lig maak dit maklik om op een slag items te sien, geen rede om vir items te soek nie.✓[5]
- Rakke maak dit maklik om items te vind.✓[6]
- Dit is maklik om toegang tot die items te hê, omdat die deur na die kant oop maak.✓[8] (Enige 3) (3)

Toepassing, matig (Verken, p.136; Suksesvol, p.154 – 155, 159)

5.2.2 Verduidelik waarom bêrekoop 'n geskikte kooptransaksie sal wees vir iemand wat net genoeg kontant het om 'n deposito te betaal.

- Dit kan oor 'n tydperk afbetaal word.✓[1]
- Geen rente is betaalbaar nie✓[2] dus kos dit uiteindelik dieselfde as 'n kontanttransaksie.✓[3] (Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, p.148; Suksesvol, p.162; Grade 11)

5.3. 5.3.1 Noem en bespreek die tipe huiseienaarskap in bostaande advertensie.

Hierdie is 'n deeltiteleienaarskap.✓[1] (1)
Die eienaar word die wettige/ individuele eienaar van 'n gedeelte van die behuisingskompleks✓[2] en besit aandele in die onverdeelde perseel waarop dit staan.✓[3]

OF

Hierdie is deeltiteleienaarskap.
Die eienaar word die wettige/ individuele eienaar van eenheid/ 'n gedeelte van die gebou✓[5] en besit 'n aandeel in die gemeenskaplike eiedom/ huisbakke/ gange/ trappe/ tuinareas en die swembad.✓[6] (Enige 2) (2)

Onthou, matig (Verken, p.122; Suksesvol, p.140)

5.3.2 Identifiseer in die advertensie hierbo DRIE dienste wat deur heffings betaal word.

- Swembad✓[1]
- Uitsonderlike sekuriteit ✓[2]
- Gimnasium✓[3]
- Pluimbalbaan✓[4]
- Speletjieskamer✓[5]
- Speelarea vir kinders✓[6]
- Instandhouding van gemeenskaplike areas✓[7]
- Vullisverwydering✓[8]
- Eiendomsbelasting en heffings van gemeenskaplike areas✓[9]
- Fliekkamer✓[10]
- Funksiekamer✓[11]
- Konferensiekamer✓[12]
- Vesel en DSTV gereed✓[13]
- Gesondheidspa✓[14]
- Leefstylsentrum✓[15] (Enige 3) (3)

Verstaan, maklik (Verken, p.122; Suksesvol, p.140)

5.3.3 Beskryf waarom dit finansieel voordelig sal wees om eiendom in die ontwikkeling, wat hierbo beskryf word, te koop.

- Dit sal finansieel voordelig wees weens die gratis verbandkoste✓[1] die heffing is gratis vir ‘n jaar✓[2] en daar is ‘n 10% afslag.✓[3]
- Die koper hoef nie die gemeenskaplike aareas instand te hou nie✓[4] omdat die huiseienaarsvereniging daarvoor verantwoordelik is.✓[5]
- Dit is veilig/ het uitsonderlike sekuriteit/ dit is 'n veilige kompleks/ ontwikkeling✓[6] en daar hoef nie vir ekstra sekuriteit betaal te word nie.✓[7]
- Ontspanningsgeriewe is op die perseel/ restaurant/ gymnasium/ speletjiesarea/ speelarea vir kinders/ fliekkamer✓[8] dus word daar op onthaaluitgawes bespaar.✓[9]
- Naby 'n winkelkompleks/ 'Mall of Africa'/ skole/ top onderwysfasiliteite/vermaak/ top restaurant/ kitskos-verkoopspunte/ Kyalami-renbaan✓[10] wat vervoerkoste sal bespaar.✓[11]

(Enige 6) (6)

Analisering, matig (Verken, p.123; Suksesvol, p.141; Scenario)

[20]

VRAAG 6: ENTREPRENEURSKAP

6.1 Definieer die term *teikenmark.*

'n Groep mense✓[1] wat jou produk/ diens wil koop✓[2] en bereid is om die prys wat daarvoor gevra word, te betaal.✓[3]

OF

'n Groep mense✓[4] met gemeenskaplike behoeftes✓[5] en belangstellings.✓[6]

(Enige 2) (2)

Onthou, maklik (Verken, p.20; Suksesvol, p.33)(Grade 11)

6.2 Noem TWEE verspreidingsmetodes wat 'n entrepreneur kan gebruik om sy/haar produkte te verkoop.

- Direkte verkope/ verspreiding/ verkoop dit self.✓[1]
- Gebruik van 'n middelman/ indirekte verkope.✓[2] (2)

Onthou, maklik (Verken, p.33; Suksesvol, p.32)

6.3 Stel VIER maniere voor waarop 'n nuwe entrepreneur goeie kliënteverhoudings kan bou om die sukses van sy/haar besigheid te verseker.

- Deur te verseker dat die besigheid die kliënte se behoeftes en begeertes bevredig.✓[1]
- Deur kliënte belangrik te laat voel/ behandel kliënte hulle met respek.✓[2]
- Om te verseker dat hulle dit geniet om besigheid met jou te doen.✓[3]
- Deur duidelike inligting oor die produk te gee.✓[4]
- Deur die beloftes na te kom omdat kliënte alles wat op die etiket of in die advertensie belowe was, sal verwag.✓[5]
- Deur onmiddellik aandag aan kliënte se klagtes te skenk✓[6] deur altyd terug te skakel✓[7] indien hy/ sy belowe het om dit te doen.
- Deur bedagsaam te wees en aandagtig na klagtes te luister, sonder om te onderbreek.✓[8]
- Deur navrae/ klagtes vir toekomstige verwysing neer te skryf/ deur gereelde terugvoering van kliënte te kry✓[9] sodat die gehalte van die produk or diens verbeter kan word.
- Deur familielede en werkers wat in kontak met kliënte kom, op te lei in kliëntediens.✓[10] (Enige 4) (4)

Onthou, maklik (Verken, p.22-25; Suksesvol, p.25)

6.4 Verduidelik waarom dit belangrik is om aan produkspesifikasies te voldoen.

- Om te verseker dat die produk altyd dieselfde is in terme van grootte/ voorkoms/ kleur/ tekstuur/ gehalte.✓[1]
- Kliënte sal altyd wat hulle verwag het ontvang/kliënte se verwagtinge sal voldoen word.✓[2]
- Kliënte sal tevrede/ gelukkig wees en ander van die produk vertel.✓[3]
- Produk/ besigheid mag meer suksesvol/ meer winsgewend wees/ nie wins verloor, omdat daar minder mislukkings sal wees/ minder produkte teruggebring sal word.✓[4]
- Minder vermorsing van grondstowwe.✓[5] (Enige 3) (3)

Verstaan, matig (Verken, p.16; Suksesvol, p. 21)

6.5 6.5.1 (a) Beskikbaarheid van finansiële hulpbronne

- R2 000 van 'n vriend geleen.✓[1]
- R50 000 toelaag van die Nasionale Jeug Ontwikkelingsagentskap.✓[2]
- Huurvrye/gratis stuk grond.✓[3] (Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, p.11; Suksesvol, p.18)

(b) Beskikbaarheid van werkspasie

- Sy gebruik gratis 'n stuk grond/ huurvrye stuk grond wat deur haar familie besit word.✓[1]
- Sy het 'n groot hoenderhok.✓[2] (Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, p.12; Suksesvol, p.19)

(c) Beskikbaarheid van grondstowwe

- Eier-lêende hoender✓[1] was aangekoop vanaf 'n plaaslike hoenderboer✓[2] dus is dit maklik beskikbaar.✓[3]
- Sy gebruik bioafbreekbare✓[4] herwinbare verpakking.✓[5]
- Kliënte het die opsie om hul eie verpakking te bring.✓[6]

(Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, p.13; Suksesvol, p.19)

6.5.2 Beskryf waarom Lebuhang as 'n omgewings- en sosiaal-verantwoordelike entrepreneur beskou kan word.

- Sy gebruik bioafbreekbare✓[1] en herwinde✓[2] verpakking/ sy moedig kliënte aan om hul eie verpakking te bring,✓[3] wat die behoefte om nuwe verpakking te produseer verminder.✓[4] Dit verminder afval✓[5] en besoedeling✓[6] en 'n negatiewe impak op die omgewing.✓[7]
- Sy skenk eiers wat sy nie verkoop het nie aan vroeë kinderontwikkelingsentra✓[8] om te help met armoedevermindering.✓[9]
- Sy gee hoendermis (manure) weg vir gemeenskapstuine,✓[10] hoendermis is omgewingsvriendelik.✓[11] dus hoef die gemeenskap nie bemesting te koop✓[11] om hul eie groente te kweek nie.
- Sy bemark haar produkte aanlyn wat 'n verantwoordelike manier om te bemark omdat dit papierloos is.✓[12]
- Sy koop haar aanvanklike eiers en eierlêende hoenders van af 'n plaaslike boer, wat brandstof bespaar, en 'n kleiner impak op die natuurlike omgewing het.✓[13] (Enige 5) (5)

Toepassing, matig (Verken, p.27; Suksesvol, p.26)

6.5.3 Verduidelik waarom dit waarskynlik is dat Eggselent 'n volhoubare, winsgewende besigheid sal wees.

- Daar is 'n groot aanvraag✓[1] vir haar produk/ eiers.
- Eggselent verskaf aan bakkerye/ bed en ontbyt gastehuise/ huishoudings.✓[2]
- Eggselent het 'n breë kliëntebasis/ teikenmark✓[3] omdat Lebuhang aanlyn promosie gebruik en haar produkte aanlyn verkoop.✓[4]
- Lebuhang belê in haar besigheid,✓[5] sy het die toelaag wat R50 000 werd is (van die Nasionale Jeug Ontwikkelingsagentskap) gebruik om groter hoenderhokke te bou sodat meer eier-lêende hoenders geakkommodeer kan word, dus word meer eiers geproduseer✓[6] haar besigheid groei.✓[7]
- Sy het 'n besigheidsmentor,✓[8] wat haar leiding gee en die moontlikheid van mislukking verminder.✓[9]
- Die eiers is bekostigbaar✓[10] dus sal sy meer kliënte hê.
- Eiers is nie seisoenaal nie/ altyd beskikbaar/ word regdeur die jaar benodig/ deurlopende vlak van produksie.✓[11]
- Sy verkoop ook geslagte hoenders wat die verskeidenheid van produkte vermeerder.✓[12]
- Haar besigheid het lae oorhoofse/ bokoste omdat sy land gebruik waarvoor sy geen huur betaal nie.✓[13]
- Sy het baie min skuld om terug te betaal omdat sy slegs R2000 van 'n vriend geleen het.✓[14] (Enige 6) (6)

Toepassing, matig (Verken, p.35; Suksesvol, p.34)

6.5.4 Bereken die wins wat sy op vyf dosyn eiers maak. Toon ALLE berekeninge.

R15 x 5✓[1]
= R75✓[2] x 40%✓[3]
= R30.00✓[4]

OF

R15.00 x 40%✓[5] = R6.00
R6.00✓[6] x 5✓[7]
= R30.00✓[8] (4)

Toepassing, matig (Verken, p.36-38; Suksesvol, p.38-39)

6.6 Voorspel die negatiewe finansiële impak wat beurtkrag op kleinskaalse besighede en hul werknemers sal hê.

- Besighede maak toe tydens beurtkrag en gevolglik verloor hulle kliënte✓[1] dus minder wins.✓[2]
- Sommige besighede mag bankrot raak en moet die besigheid toe maak/ sluit✓[3] omdat daar minder inkomste sal wees om die besigheid volhoubaar te maak.✓[4]
- Hulle sal nie in staat wees om hul produkte te produseer nie✓[5] en verkope sal nie gedoen kan word nie.✓[6]
- Daar word nog steeds van hulle verwag om huur/ water/ elektrisiteit/ heffings en erfbelasting/ skuld te betaal✓[7] wat hulle dalk nie kan bekostig nie.✓[8] Hulle mag op die swartlys geplaas word.✓[9]
- Bederfbare grondstowwe mag bederf✓[10] weens lang ure van beurtkrag, wat veroorsaak dat besighede geld verloor.✓[11]
- Werknemers mag afgedank word,✓[12] gevra word om minder ure te werk✓[13] omdat besighede nie bedryf word weens beurtkrag, wat mag bydra tot armoede/meer mense wat werkloos is.✓[14]
- Sommige besighede mag 'n kragopwekker/ omskakelaar aankoop om tydens beurtkrag te gebruik wat duur is.✓[15]
- Die bedryf van 'n kragopwekker/ omskakelaar is duur.✓[16] (Enige 8) (8)

Analisering, moeilik (Verbruikerskwessie)

[40]

GROOTTOTAAL: 200